

Základní škola a Mateřská škola Osvračín, příspěvková organizace
Osvračín 188, 345 61 Osvračín

Školní program proti šikanování jako součást Preventivního programu školy

školní rok 2024/2025

Vypracovala a schválila:	Mgr. Jana Pluhařová, ředitelka školy
Metodik prevence, výchovný poradce	Mgr. Jana Pluhařová, ACC (ICF)
Kontakt	736429898 Pluharova.j@zosvracin.cz
Směrnice nabývá platnosti ode dne	2. 9. 2024
Změny ve směrnici jsou prováděny formou číslovaných písemných dodatků, které tvoří součást tohoto předpisu.	

Program proti šikanování je součástí Preventivního programu školy na šk. r. 2024/2025.

Základní metodické pokyny

- Metodické doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21291/2010-28
- Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – Minimální standard bezpečnosti – č. j. MSMT-1981/2015-1
- Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikany mezi žáky škol a školských zařízení č. j. MSMT-21149/2016

Cíl programu

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. Škola se zaměří na oblast komunikace, rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky ve třídách i mezi žáky a učiteli, a to bez ohledu na to, zda zde k projevům šikany již došlo či ne. Všichni pedagogičtí pracovníci musí vnímat vztahy mezi žáky a atmosféru v třídních kolektivech, kde působí, jako nedílnou a velmi důležitou součást své práce.

Šikanování (z fr. *chicane* = *týrání*) je způsob chování umožňující většinou v bezprostřední komunikaci fyzickým a psychickým týráním druhých získat nad nimi pocit převahy, moci či určité výhody. Jde o jednání agresivní, často nezákonné, ale trpěné a mnohdy podporované určitou skupinou. Lze je charakterizovat jako chování asociální. Podhoubí šikany je v osobnostních rysech týrajícího i jeho oběti a v lhostejnosti okolí, v sociální atmosféře, v některých ideologiích
(*Velký sociologický slovník, Univerzita Karlova, Vydavatelství Karolinum, 1996 Praha*)

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrožit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci nebo skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

Zahrnuje:

- fyzické útoky – bití, vydírání, loupeže, poškozování věcí druhé osobě
- slovní útoky – v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování
- sexuální obtěžování až zneužívání
- v nepřímé formě – nápadné přehlížení, ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou žáků

Z hlediska výkladu pojmu šikanování není důležité, zda k němu dochází slovními útoky, fyzickou formou, nebo hrozbou násilí. Rozhodující je, kdy se tak děje úmyslně.

Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševním a tělesném zdraví.

Důležité znaky šikanování:

- záměrnost
- cílenost
- opakování
- nepoměr sil
- bezmocnost oběti
- nepřijemnost útoku
- samoučelnost agrese

Co není šikana?

- jednorázová rvačka, nevhodný vtip nebo konflikt
- vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor
- škádlení a agrese, která nemá znaky šikanování (opakování, záměrnost....)

Kyberšikana je jednou z forem psychické šikany. Je to zneužití ICT (informačních a komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit, ublížit mu. Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočníky. Povaha a provedení útoků pak určuje její závažnost.

Kyberšikanou není oprávněná kritika na internetu bez zlého úmyslu, bez nadávek a ponižování.

Termínem kyberšikana neoznačujeme rovněž vzájemné internetové psychické násilí ani věcný konflikt (i opakovaný) mezi rovnocennými partnery.

Základní formy šikany podle typu agrese:

- fyzická agrese, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti)
- verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí informačních a komunikačních technologií)
- smíšená šikana, kombinace psychické a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy,...)

Při vlastní diagnostice šikany je třeba zkoumat tento fenomén ze tří praktických pohledů:

- jako nemocné chování
- jako závislost
- jako poruchu vztahů ve skupině

Příznaky a známky šikanování

Podstatou šikany je skrytost. Ta je dána tím, že často odhalení zejména pokročilé šikany brání z rozličných důvodů a pohnutek všichni účastníci vyšetřování včetně oběti. Z tohoto důvodu je

důležité umět rozpoznat přímé a nepřímé znaky šikany.

Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- Při přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

POZN: (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízpůsobovací konflikty nejsou vzácností!)

Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávisným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem.
- Skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Rodiče žáků by si měli všimnout především těchto možných příznaků šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechutí jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). *Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno i pozorovat strach.*
- Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad.
- Zmínky o možné sebevraždě.
- Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.

- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma.
- Svě zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.).
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

Pět stádií šikany:

První stadium – zrod ostrakismu – jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají si na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikany a nese riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium – fyzická agrese a přitvrzování manipulace - v zátěžových situacích tito okrajoví členové slouží jako „hromosvod“, manipulace se přitvrzuje a zprvu sporadicky se objevuje fyzická agrese.

Třetí stadium – vytvoření jádra - je charakterizováno jako klíčový moment, kdy se vytváří skupina agresorů „úderné jádro“. To začne spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně šikanovat nejvhodnější oběti. Zpravidla jsou to ti, kteří jsou v hierarchii třídy nejnižší, tedy ti „slabí“.

Čtvrté stadium – většina přijímá normy agresorů - normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době se tak neformálnímu tlaku dokáže málokdo postavit. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě. Aktivně se účastní týrání a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium – totalita - dokonalá šikana - násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Jedni mají všechna práva, druzí nemají práva žádná.

Právní řešení problematiky šikany

- Prevencí rizikového chování žáků se věnuje „metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních“ (č. j. 21291/2010-8)
- Problematikou řešení projevů šikany na školách se zabývá „Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikany mezi žáky škol a školských zařízeních (č. j. 21149/2016)“

Odpovědnost za žáky

Škola je odpovědná v souladu s ustanovením §29 zákona č.561/2004 Sb., školský zákon, a dále Školním řádem jsou pedagogičtí pracovníci i ostatní zaměstnanci školy povinni zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a s ním souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Z tohoto důvodu jsou povinni předcházet šikanování mezi žáky, projevy šikanování neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

Ohlašovací povinnost pracovníků školy

Pedagogičtí pracovníci i ostatní zaměstnanci školy mají ohlašovací povinnost při výskytu šikany

v následujících případech:

- Dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí.
- Škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo.
- Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství.

Šikanování a trestní zákoník

Z hlediska zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“), může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen „trestných činů“). Proviněním se rozumí trestný čin spáchaný mladistvým - §6 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže):

vydírání § 175 TZ, omezování osobní svobody § 171 TZ, zbavení osobní svobody § 170 TZ, útisku § 177 TZ, těžkého ublížení na zdraví podle § 145 TZ, ublížení na zdraví §146 TZ, § 146a TZ, vraždy § 140 TZ, loupeže § 173 TZ, krádeže § 205 TZ, násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci § 352 TZ, poškození cizí věci § 228 TZ, znásilnění § 185 TZ, kuplířství § 189 TZ, pohlavní zneužití § 187 TZ, nebezpečné vyhrožování § 353 TZ, nebezpečné pronásledování § 354 TZ, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení § 149 TZ.

Trestné činy ve vztahu ke kyberšikaně:

Kyberšikana obdobně jako školní šikana není sice sama o sobě trestným činem ani přestupkem, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestných činů:

- nebezpečné pronásledování (stalking, §354 TZ) – např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat všemi dostupnými prostředky oběť, která proto pociťuje důvodné obavy o život nebo zdraví své či svých blízkých
- účast na sebevraždě (§ 144 TZ) – např. zaslání SMS oběti s úmyslem vyvolat u ní rozhodnutí k sebevraždě
- porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ) – např. „odposlech“ odesílaného e-mailu
- porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 TZ), např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti
- pomluva (§ 184 TZ) – např. vytvoření webových stránek zesměšňujících oběť

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekážení trestného činu (§ 367 TZ). V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadřívání (§ 366 TZ) či schvalování trestného činu (§ 365 TZ), v krajním případě i podněcování (§ 364 TZ)

Další vzdělávání pedagogických pracovníků

- vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky vytváření dobrých vztahů, v podpoře a upevňování zdravých třídních norem žáků jako prevenci šikanování
- vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky šikanování
- vzdělání školního metodika prevence ve specializačním studiu

Školní metodik prevence

Ředitel školy určí školního metodika prevence a zajistí jeho vzdělání dle vyhlášky č. 72/2005 Sb.,

o poskytování poradenských služeb. Jeho pracovní náplň odpovídá příloze č. 3 k Vyhlášce č. 72/2005 Sb., Standardní činnosti školního metodika prevence.

Spolupráce se specializovanými zařízeními

Školní metodik prevence zajistí kontakty na spolupráci se specializovanými zařízeními pro řešení šikany.

Spolupráce s rodiči

Ředitel školy zajistí informování rodičů o postupu školy proti šikaně, o možné spolupráci v případě podezření na výskyt šikany: webové stránky školy, informace o pravidelných třídních schůzkách s rodiči, možnost kontaktovat kohokoli z pedagogických pracovníků ve škole po předchozí domluvě.

Během třídních schůzek vyzve ŠMP a třídní učitelé rodiče ke spolupráci a k neodkladnému oznámení v případě podezření na náznaky šikany vůči jejich dětem. Ve třídách, ve kterých se vztahy v třídním kolektivu jeví jako málo kvalitní, budou rodiče vyzváni ke společnému působení školy a rodiny.

Podpora spolupráce s rodiči formou:

- zapojení rodičů do školních (třídních) akcí
- častější spolupráce u ohrožených dětí
- usnadnit rodičům kontakt na učitele – e-mail, konzultační hodiny, telefon
- nabídka odborné pomoci – specializovaná zařízení

Školní řád

Ředitel školy vydal Školní řád, který obsahuje podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a jejich ochrany před sociálně patologickými jevy.

Dohled nad žáky

Ředitel školy zajistí v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky ve škole před vyučováním a o přestávkách, na vytipovaných rizikových místech v prostorách školy.

Školní program proti šikanování

Školní program proti šikanování se dotýká všech zaměstnanců školy, žáků, nepřímo i zákonných zástupců žáků a řeší specifickou prevencí sociálně patologických jevů – šikanování.

Jednotlivé komponenty školního programu proti šikanování jsou:

- 1) Zmapování situace
 - Školní metodik prevence provede výtah ze školní dokumentace a následnou analýzu jevů související s problematikou šikanování (školní matrika, záznamy výchovné komise, záznamy z pedagogické rady....)
- 2) Motivování pedagogů pro změnu
 - Ředitel školy zajistí, aby pedagogičtí pracovníci byli seznámeni se skutečným stavem šikany na škole
 - Ředitel školy zajistí, aby pedagogičtí pracovníci byli seznámeni se Školním programem proti šikanování
- 3) Společné vzdělávání pedagogů
 - Na program pedagogických rad a provozních porad zařazovat problematiku prevence

- šikanování – zodpovídá vedení školy
- Kdokoli z pracovníků školy zaznamená jakékoli příznaky nezdravých vztahů a nevhodného chování mezi žáky, ihned je sdělí třídnímu učitelu, výchovnému poradci, metodikovi prevence, vedení školy – průběžně
- Zajištění informací k prevenci šikanování na webových stránkách školy
- Zajištění speciálních školení

Realizační tým

- Ředitel školy, metodik prevence, výchovný poradce
- Pedagogičtí pracovníci

Postup školy při řešení šikanování

- V případě podezření na šikanu každý pracovník školy neprodleně oznámí tuto skutečnost školnímu metodikovi prevence - vedení školy.
- Školní metodik prevence, na podkladě kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování rozhodne, zda řešení zvládne škola sama, nebo si povolá odborníka specialistu. V případě, že jde o počáteční a obvyklou šikanu, kterou zvládne škola sama, určený pracovník postupuje podle scénáře určeného pro tento typ šikanování. Pokročilé a komplikované šikany škola řeší ve spolupráci s odborníky zvenku, zejména z PPP a SVP.
- Do komplikované šikany zařadíme především neobvyklé formy šikany. Dále sem zahrneme základní formy šikany, se kterými nemáme zkušenosti. Patří do nich šikany krajně ohrožující bezpečí pedagoga a život oběti, dále šikany se změnou v základním schématu.

Je potřeba rozlišovat:

Situace, které zvládne škola sama

- první pomoc pro obyčejnou počáteční šikanu
- celková léčba pro řešení prvních dvou stadií šikanování

Scénáře, kdy potřebuje škola pomoc zvenku

- první pomoc pro komplikovanou počáteční šikanu
- první pomoc (krizové scénáře) pro obyčejnou pokročilou šikanu
- první pomoc (krizové scénáře) pro komplikovanou pokročilou šikanu, patří sem např. výbuch skupinového násilí, tzv. školní lynčování
- celková léčba pro třetí stadium šikanování s běžnou i komplikovanou formou

První kroky při objevení šikany

Pro účinnou a razantní první pomoc, dostupnou učitelům (zejména v případě počáteční šikany), je nevhodnější lokální a vnější strategie, která mapuje symptomy šikanování a pracuje pouze s vybranými svědky. Obsahuje schéma strategických kroků, které je třeba dodržovat:

- 1) Rozhovor s informátory a oběťmi
- 2) Nalezení vhodných svědků
- 3) Individuální případně konfrontační rozhovory se svědky (Nekonfrontovat oběť a agresora a svědky s agresory)
- 4) Zajistit ochranu obětem
- 5) Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

Pádné důvody k zahájení vyšetřování šikany:

1) přímo alarmující signály:

- telefonická, osobní informace rodičů o podezření na šikanování
- kategorická žádost rodičů o vyšetření týrání jejich dítěte
- náhlé provalení šikanování (třídní lynč)

- zoufalá reakce oběti, kamaráda – osobní návštěva, vzkaz, anonym, dopis, zpráva

2) nepřímé varující signály:

- skryté volání oběti o pomoc
- subtilní násilí a manipulace

Scénář pro obyčejnou počáteční šikanu

Schéma první pomoci:

1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a rozpoznání zda nejde o neobvyklou formu šikanování
 - rozhovor s informátory a oběťmi
 - nesmí docházet k přímé konfrontaci pachatele a oběti
2. Rozhovor s informátory a oběťmi
 - po rozhovoru s informátorem následuje rozhovor s oběťmi (ne s podezřelými pachateli)
 - při rozhovoru s oběťmi je důležité, aby o tom nevěděli ostatní žáci (je potřeba ochránit ji před možnou pomstou agresorů)
 - přicházejí-li s informací o šikaně rodiče – neměli bychom jejich výpověď zpochybňovat, reagovat obranně (říkat, že to není možné) a vyjadřovat nedůvěru,
 - domluvit se s rodiči na spolupráci, na způsobu ochrany dítěte, ubezpečit je, že pomůžeme, naznačit příští kroky
3. Nalezení vhodných svědků
 - vytipovat členy skupiny, kteří budou pravdivě vypovídat (vybrat žáky, kteří s obětí sympatizují, kamarádí s ní, nebo ji alespoň neodmítají, žáky nezávislé na agresorech, kteří nepřijímají normy šikanování)
4. Individuální, případně i konfrontační rozhovory se svědky
 - rozhovory zorganizovat tak, aby o nich druzí nevěděli
 - vyskytnou-li se těžkosti, lze uskutečnit doplňující a zpřesňující rozhovory nebo konfrontaci dvou svědků
 - **!!!vážnou chybou je společné vyšetřování svědků a agresorů. Za zásadní chybu je považována konfrontace obětí a agresorů!!!**

Základní otázky taktiky vyšetřování:

- **Kdo** je obětí, popřípadě **kolik** obětí je.
- **Kdo** je agresorem, **kolik** agresorů je.
- **Kdo** z nich je iniciátor, **kdo** aktivní účastník šikanování a **kdo** je obětí i agresorem?
- **Co, kdy, kde, a jak** dělali agresori obětím?
- **K jak** závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?
- **Jak** dlouho šikana trvá?

Důkladný a podrobný popis násilného chování je důležitý pro úspěšné uplatnění metody vnějšího nátlaku. Potřebujeme to však i pro sebe, abychom byli chráněni před stížnostmi rodičů agresorů.

- 1) Co se stalo? (jádro příběhu)
- 2) Kde se to stalo? (místo)
- 3) Kdy se to stalo? (čas a alibi)
- 4) Proč? (motiv)
- 5) Kdo to spáchal? (podezřelí a pachatelé)
- 6) Jak to spáchal? (způsob jednání)
- 7) Čím to spáchal? (zbraně, nástroje)
- 8) Komu se to stalo? (oběti)

9) Kdo nám to řekl? (svědkové)

Nejvhodnější je provést písemný zápis z těchto rozhovorů.

5. Ochrana oběti

- do doby, než se vše vyřeší – zajistit zvýšený dozor, zorganizování bezpečných příchodů a odchodů dítěte do a ze školy, v závažném případě je nechat doma

6. Předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovorů

- rozhovor s oběti a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření)
- rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku)

7. Realizace vhodné metody

- metoda usmíření
- metoda vnějšího nátlaku (výchovní pohovor nebo výchovní komise s agresorem a jeho rodiči)

8. Třídnická hodina

- efekt metody usmíření
- oznámení potrestání agresorů, informování celé třídy o potrestání útočníků

9. Rozhovor s rodiči oběti

- rodiče je třeba informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních

10. Třídní schůzka

- je potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana, kterou škola řešila, u metody usmíření možno na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany – schůzka mimořádná

11. Práce s celou třídou

- uzavření celé záležitosti vedením školy ve třídě
- nastavení pravidel třídy (nutno dodržovat všichni!)
- třídu neustále sledovat
- ozdravení třídy – dlouhodobý proces
- třídnické hodiny, výlety, víkendové akce, adaptační pobyty

11. Při nezastavení problematiky šikanování kontaktovat instituce, zabývající se touto problematikou.

Nejčastější chyby:

- učitelé nepracují s faktem zásadní odlišnosti řešení u počátečních a u pokročilých šikan
- při vyšetřování se nebere zřetel na trauma, stud a mlčenlivost znásilněné oběti
- berou se vážně falešní svědci, kterým poručil „šéf“ agresorů
- bezprostředně se konfrontuje výpověď týraného žáka s výpověďmi jeho mučitelů
- pedagog vyšetřuje šikanu přímo ve třídě
- ředitel si pozve najednou údajné oběti, údajné agresory a jejich rodiče, některé pedagogy a vyšetřuje to z jedné vody načisto
- po vyšetření šikany se naráz pozvou všichni - rodiče agresorů, oběti i s jejich ratolestmi
- nezřídka se oběť nechá odejít ze školy, případně se převede do vedlejší třídy, přičemž šikanování se dále prohlubuje a zdokonaluje

Postup vyšetřující osoby, má-li podezření na šikanu

1. Konfrontovat svá pozorování s dalšími kolegy.

Co nejdříve oznámit své podezření vedení školy, metodikovi prevence, konzultovat další postup.

2. Mezi čtyřma očima vyslechnout více nezaujatých svědků, popřípadě konfrontovat svědky mezi sebou. Je zejména důležité získat odpovědi na následující otázky:
 - **Kdo** je obětí, popřípadě **kolik** obětí je.
 - **Kdo** je agresorem, **kolik** agresorů je.
 - **Kdo** z nich je iniciátor, **kdo** aktivní účastník šikánování a **kdo** je obětí i agresorem?
 - **Co, kdy, kde, a jak** dělali agresori obětem?
 - **K jak** závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?
 - **Jak** dlouho šikana trvá?
3. Spojit se s rodiči případné oběti, konzultovat výskyt nepřímých znaků šikany. Poprosit je o pomoc.
4. Vyslechnout oběť – citlivě, diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací. **NIKDY** neřešit problém před celou třídou! **Zajistit ochranu oběti šikany.**
5. Teprve nyní vyslechnout agresory, případně konfrontovat agresory mezi sebou.
NIKDY konfrontace obětí a agresorů!
Vytipovat nejslabší článek, dovést je k přiznání či vzájemnému obviňování.
6. Požádat vedení školy o svolání výchovné komise (vedení školy, výchovný poradce, třídní, školním metodik prevence). Ta na základě shromážděných informací posoudí, zde se jedná o šikanu a jaký je stupeň její závažnosti /stupně 1-3 počáteční šikana, 4-5 šikana v pokročilém stádiu/, navrhne další postup vůči obětem i agresorům i třídě jako celku. Potrestání agresorů je individuální, závisí na věku, intenzitě šikany a na tom, zda se jedná o první případ či recidivu.
7. Individuálně pozvat rodiče agresorů. Seznámit je se situací, sdělit jim navrhovaná opatření, (zdůraznit možnost nápravy) a požádat je o spolupráci. Pokud odmítají, zvážit oznámení na Policii ČR.
8. Individuálně pozvat rodiče obětí šikany. Seznámit je se situací, domluvit se na opatřeních (terapie, osobnostní výcvik...)
9. Rozebrat situace ve třídě (vynechat citlivé detaily), vysvětlit nebezpečí a důsledky šikany, oznámit potrestání viníků. Třídu i nadále pozorně sledovat.

Odstupňovaná výchovná opatření a tresty pro agresory dle závažnosti:

- napomenutí třídního učitele
- důtka třídního učitele
- důtka ředitele školy
- snížená známka z chování
- ředitel doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu
- škola zpracuje agresorovi individuální výchovný plán

Metoda usmíření

Provádí se především u počátečních stádií šikany, vykazuje-li agresor ochotu své chování změnit. Této metodě předchází:

- rozhovor s informátory a oběťmi
- nalezení vhodných svědků
- rozhovory se svědky
- rozhovor s obětí
- rozhovor s agresory
- společné setkání a hledání nápravy – hovořit se třídou v komunitním kruhu (1x za 14 dní, max. 20 min, celkem 4 sezení), omluva a usmíření agresora a oběti, předkládání návrhů pro nápravu

Metoda vnějšího nátlaku – u pokročilejších forem šikany

1 – vytvořit výchovnou komisi – vyšetřovatel, třídní učitel, výchovný poradce, vedení školy. Před zasedáním nejednat s rodiči agresorů.

2 – celá komise se sejde předem a domluví se, jaké budou tresty

3 – agresori chodí před komisi a znovu vypovídají – je jim sděleno, že komise rozhodne o výši trestu

4 – porada komise na trestech (trestat intenzivně, ale mít kam postupovat)

5 – zpětné zavolání agresorů a oznámení trestů

6 – oznámení potrestání před celou třídou za přítomnosti celé výchovné komise, bez přítomnosti obětí

7 – komunitní kruh – první sezení bez oběti

8 – pozvat rodiče agresorů a obětí, ne však najednou. Rodiče oběti: informovat, jak bylo zajištěno zdraví jejich dítěte a sdělit, jak byli agresori potrestáni. Rodiče agresorů: informovat každého zvlášť, sdělit, jak byly potrestány jejich děti.

O všem mít písemný zápis s podpisem!!!

Obyčejná pokročilá šikana

Postup obdobný jako ve scénáři „Scénář pro obyčejnou počáteční šikanu“.

Taktika vyšetřování u pokročilých šikan vyžaduje vysoce odborné a psychologicky „tvrdší“ postupy. Organizovaný odpor proti rozkrytí tu bývá mimořádně silný. Je třeba proto používat speciální diagnostické metody zaměřené na vztahy a postoje žáků a na ověřování pravdivosti výpovědí. Nezbytná je práce s neverbálními technikami a výslechovými praktikami.

Nejvýraznější rozdíl ve vyšetřování pokročilých šikan oproti těm počátečním spočívá v tom, že zde nebývá často ani jeden vhodný svědek. Všichni nebo téměř všichni lžou a zapírají. Běžné jsou křivé výpovědi a falešní svědkové. Nehledáme tedy většinou vhodné svědky, ale nejslabší články v řetězu skupinové lži. Vzácnou výjimkou je existence tzv. bílých vran, tedy žáků, kteří odolali velkému konformnímu tlaku skupiny, nesouhlasí s násilím a mají s oběťmi soucit.

Změny ve strategii vyšetřování

Oproti počáteční šikaně nalezneme značné rozdíly:

- individuální rozhovory s falešnými svědky doplníme o jejich vzájemné konfrontace
- ochrana oběti musí někdy nastat hned na počátku, oběť musíme dostat bezpečně domů ještě před koncem vyučování, oběť pak zůstává doma, dokud není nebezpečí zažehnáno.
- Rozhovor realizujeme pouze s agresory a bývá doplněn konfrontací mezi útočníky, pokud máme jednoznačné důkazy, lze přejít rovnou ke komisionálnímu rozhovoru.

Intervence jsou limitovány

- Nelze využít v žádném případě metodu usmíření, ale výhradně metodu vnějšího nátlaku, ta může být doprovázena na podkladě vyšetřování policie zahájením trestního řízení

- Nejde dělat pohovor v neoficiální skupince, ale pouze v rámci orgánů školy

Celková léčba pro řešení prvních dvou stadií šikanování, RTP – Rámcový třídní program

1) Informace

Informace o problému ve třídě můžeme získat z různých zdrojů (rodiče, jiné oznámení škole, vlastní pozorování). Máme-li informace o narušených vztazích (šikanování), nahlásíme vše ŠMP a VP, kteří společně zvolí strategii řešení. Je nutno uchránit zdroj informací!

2) Odhad závažnosti

Pro řešení je nutné určit závažnost onemocnění třídního kolektivu:

- Počáteční stadium
- Pokročilé stadium
- Neobvyklá forma šikany

Od toho se odvíjí skutečnost, zda problém vyřešíme sami, nebo pomocí konzultace s odborníkem, anebo problém již patří odborníkům.

3) Techniky mapující klima ve třídě

Klima třídy se dá určit podle technik cílených na tuto problematiku. Výběr technik záleží na pedagogovi, který mapování provádí.

4) Sociometrie

Sociometrické šetření slouží ke zmapování situace ve skupině a to prostřednictvím měření sociálních vztahů uvnitř skupiny, kde se členové bezprostředně znají.

5) Práce se třídou

Pro práci se třídou je vhodné využití komunitního kruhu, který provádí ŠMP, VP, TU. Komunitní kruh – jednoduchá metoda sloužící k pojmenování problémů ve třídním klimatu a k nastavení pravidel (je to nutná zpětná vazba).

6) Závěrečná zpráva

Závěrečnou zprávu vypracovává ŠMP, VP.

7) Informování pedagogů

Seznámení pedagogického sboru s problémem, popis dění ve třídě, společné řešení kroků, role pedagoga v problému

8) Schůzka s rodiči v případě závažnějších forem šikany

Písemnou formou vedení školy vyzve zákonný zástupce agresora i oběti k návštěvě školy, svolá „mimořádnou“ schůzku všech rodičů, účast na schůzce TU, VP – ŠMP - ředitel školy, seznámení rodičů s problémem (ne jmenovitě), pokud má zákonný zástupce zájem o konkrétní jména, jednáme s ním vždy individuálně.

9) Výchovná komise

Zákonní zástupci problémových žáků jsou na výchovné komise zváni písemně. Struktura výchovné komise se liší pro agresora a pro oběť.

10) Práce se třídou

Prevence:

- Pracuje se na ozdravení třídy
- Nastaví se nová funkční pravidla třídy
- Třídnické hodiny pravidelné, v rámci těchto hodin probíhá intenzivní práce se třídou

- Dbáme na bezpečné klima, sledování třídy
- Dodržujeme kamarádské vztahy
- Jednotné a důsledné vystupování pedagogů ve třídě
- Pořádáme školní výlety
- Adaptační pobyty pro stmelení kolektivu

Scénář první pomoci pro neobvyklou počáteční šikanu

Její řešení vyžaduje doladění základního postupu, zkušenosti, a proto také musí být řešena nezávislým specialistou na šikanu. Je zde nutné promyšleně zorganizovat chráněné rozhovory se svědky a někdy je potřeba úzká spolupráce se sociálním kurátorem. Musíme komplikace ve vnějším obraze zachytit a promyslet, co to znamená pro doladění diagnostiky a nápravy šikan.

Krizový scénář pro výbuch pokročilé šikany

(Poplachový plán pro tzv. školní lynčování)

A) První (alarmující) kroky pomoci

- zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany
- bezprostřední ochrana oběti, zastavení skupinového násilí

B) Příprava podmínek pro vyšetřování

- Zalarmování pedagogů a informování vedení školy
- Zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi
- Pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře)
- Oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

C) Vyšetřování

- rozhovor s informátory a oběťmi
- nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků
- individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
- rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi)

D) Léčba

- Metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny

Vzhledem k věku, odhadu závažnosti onemocnění nutno použít tvrdší a hlavně vysoce odborný postup.

Nutné:

- **poplachový – krizový scénář – KDO, CO, KDY, KDE, JAK, S KÝM**
- zastihnout agresory nepřipravené
- provedení individuálních rozhovorů se všemi přítomnými žáky – organizačně zabránit domlouvání
- okamžitý zásah ve spolupráci s kolegy

Krizový scénář:

1) První kroky pomoci

- zvládnutí vlastního šoku (emoce a jednání)
- zastavit skupinové násilí
- poskytnout oběti nejnnutnější pomoc (soucit, odvaha, láska)

- přivolat pomoc (další pedagog), okamžitě informovat vedení školy

2) Organizace podmínek vyšetřování

- zalarmovat další pedagogy a domluvit se s nimi o spolupráci při vyšetřování (nenechat žáky ani chvíli bez dozoru)
- dotazování – konkretizace – KDO? CO? KDE? KDY? JAK? S KÝM?
- doplňování informací
- selekce – popis vlastní činnosti
- zabránit domluvě na křivé skupinové odpovědi – způsob zajištění, rozdělení skupiny, personální zajištění, prostorové zajištění, koordinace
- pokračovat v podpoře a pomoci oběti – vyhledat lékařskou pomoc, oznámit rodičům – personální zajištění, způsob sdělení, obsah
- ohlásit celou věc policii – personální zajištění, obsah, způsob

3) Vyšetřování

Cíl: přesné zmapování situace:

- co se stalo, co tomu předcházelo
- co kdo dělal, jak to dělal
- co dělali ti, co nic nedělali
- co jsi dělal/a ty
- komu se co stalo

Zásady:

!!! zásadně nekonfrontovat oběť s agresorem!!!

!!! zabránit domluvě pachatelů!!!

!!! zabránit zinscenování křivé výpovědi!!!

!!! využít momentu překvapení – rychlost, důslednost, jednotnost!!!

!!! nechat rozhovory s agresory na konec!!!

!!! dokončit vyšetřování tentýž den!!!

Postup vyšetřování:

- rozhovor s informátory
- nalezení vhodných svědků
- individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
- rozhovor s agresory, konfrontace mezi agresory

Rozhovor s obětí:

- empatické aktivní naslouchání
- povzbuzování, objasňování, parafrázování, zrcadlení pocitů, shrnutí, uznání, potvrzování
- ujišťování o hodnotě
- ubezpečování o dalším postupu
- podpora a zajištění bezpečí

Struktura vyšetřování svědků a agresorů

1 – zahřívací předkolo – navození atmosféry dle vyšetřovaného, svědky povzbudit, podpořit zajistit bezpečí. U agresorů a falešných svědků – moment šoku, překvapení – konkrétní důkazy jejich činnosti

2 – monolog – souvislá výpověď (taktika zapletení do vlastní lži)

3 – dialog – navazuje na monolog, správné kladení správných otázek správným způsobem, pracuje se se stupňováním citového napětí (taktika přitlačení ke zdi), rozvracení křivých výpovědí důkazními informacemi (taktika odkrývání rozporů), cílená práce s přeroknutím, práce s vnitřním

konfliktem – slabými stránkami

4 – konfrontace - mezi svědky, mezi agresory – sledování verbálního i neverbálního projevu, pozorování zblízka

4) Léčba

- nejčastěji rozbití stávající skupiny
- vždy vyloučit ze skupiny jádro agresorů
- sestavit nově konstelaci žáků – pozitivní tendence, přítomnost „hvězdy“
- realizace vnějšího nátlaku – kázeňská opatření, výchovná opatření
- spolupráce s vnějšími organizacemi

Celková léčba pro třetí stadium šikanování s běžnou i komplikovanou formou

Vzhledem k velké závažnosti celého problému je nutná úzká spolupráce s nezávislými odborníky na léčení šikany. Již při šetření je nutné dohodnout další postupy léčby s externími spolupracovníky a s jejich pomocí modifikovat rámcový třídní plán pro danou specifickou situaci.

Pravidelně kontrolovat dodržování navržených postupů a konzultovat další vývoj situace ve třídě.

Stručné shrnutí:

Řešení počáteční šikany:

- schéma první pomoci
- nejčastější chyby
- postup vyšetřující osoby, má-li podezření na šikanu

Řešení brutální šikany:

- zvládnout šok a postarat se o oběť
- přivolat pomoc
- zabránit domluvě
- poskytnout oběti pomoc a bezpečí
- přivolat policii

Primární prevence v třídnických hodinách

- Třídní učitelé sledují vztahy ve třídě, podílí se na rozvoji pozitivních vztahů mezi žáky a na zlepšení třídního klimatu – průběžně.
- Třídní učitelé seznámí žáky se Školním řádem, při řešení výchovných a vzdělávacích situací odkazují na formulace školní řádu – průběžně.
- Třídnické hodiny jsou věnovány diagnostice a budování zdravých vztahů v třídním kolektivu – průběžně, 1x za měsíc.

Primární prevence ve výuce:

Téma prevence šikanování je zapracováno do jednotlivých předmětů (člověk a jeho svět, tělesná výchova, výtvarná výchova, informatika apod.). Učitelé se soustřeďují na rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky, pracují s pravidly třídy a dynamikou třídního kolektivu, spoluvytvářejí bezpečné prostředí školy.

- charakteristika kamaráda – Čj – sloh, čtení
- můj volný čas, moje rodina – Aj, ČaS
- osobnosti v dějinách, poučení z historie – ČaS
- týmová spolupráce, pomoc a povzbuzení slabšího – Tv
- životní prostředí, příklady z říše zvířat – ČaS
- poznávání jiných kultur, cestování

- tolerance, rodina, život

Primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování:

Obsahem mimoškolních akcí musí být i budování zdravých vztahů v kolektivu třídy a prevenci negativních jevů šikanování. Zodpovídá vedoucí mimoškolní akce při každé akci, nejčastěji třídní učitel.

Mimoškolní akce jsou náročnější na zajištění bezpečnosti žáků, proto musí být zajištěna i zvýšená bezpečnost žáků. Zodpovídají všichni pedagogičtí pracovníci při každé mimoškolní akci.

- výlety, exkurze
- návštěvy divadelních, filmových představení
- sportovní aktivity
- práce s žáky v rámci volnočasových aktivit
- školní družina
- výjezdní třídní akce – školní výlet

Pravidla pro školní akce:

- společně předem připravená pravidla – řídí se jimi žáci i učitelé
- rozdělení žáků do menších skupin – zodpovídá každý za každého
- problémové žáky rozdělit do menších skupin tak, aby se k sobě nedostali potenciální agresoři a oběti
- rizikové typy pověřit drobných úkolem
- učitel je se skupinami v neustálém kontaktu – všimnout si, zda žák nevyhledává častější přítomnost učitele
- společné hodnocení chování skupiny

Ochranný režim

Ochranný režim před šikanováním má celoškolní působnost. V obecné rovině do něj patří zejména dvě základní věci: Školní řád a dohledy učitelů.

Ředitel školy vydá Školní řád, který obsahuje pravidla chování ve škole, zakazuje násilí žáků vůči spolužákům a stanoví způsob potrestání.

Ředitel školy zajistí seznámení se Školním řádem zaměstnance školy, žáky školy a jejich zákonné zástupce – 1x ročně.

Ředitel školy vydá plán dohledů nad žáky, zaměří se na dohled pedagogů o přestávkách, před začátkem vyučování, a to hlavně v prostorách, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet – průběžně.

Rozpis dohledů o přestávkách stanovuje ředitel školy.

Dohledy jsou k dispozici ve všech prostorách školy. Pedagogičtí pracovníci jsou seznámeni s povinnostmi vyplývajícími z dohledu o přestávkách. Dohled nad žáky v průběhu vyučovacích hodin provádí vyučující, na školou konaných akcích pak k dohledu stanovená dospělá osoba.

Školní metodik prevence pravidelně kontroluje schránku důvěry, informace z ní vyhodnocuje, popřípadě předává k řešení – průběžně.

Spolupráce s rodiči

Ředitel školy zajistí informování rodičů o postupu školy proti šikaně, o možné spolupráci v případě podezření na výskyt šikany: webové stránky školy, informace o pravidelných třídních schůzkách s rodiči, možnost kontaktovat kohokoli z pedagogických pracovníků ve škole po předchozí domluvě.

Během třídních schůzek vyzve ŠMP a třídní učitelé rodiče ke spolupráci a k neodkladnému oznámení v případě podezření na náznaky šikany vůči jejich dětem. Ve třídách, ve kterých se vztahy v třídním kolektivu jeví jako málo kvalitní, budou rodiče vyzváni ke společnému působení školy a rodiny.

Podpora spolupráce s rodiči formou:

- zapojení rodičů do školních (třídních) akcí
- častější spolupráce u ohrožených dětí
- usnadnit rodičům kontakt na učitele – e-mail, konzultační hodiny
- Školská rada
- nabídka odborné pomoci – specializovaná zařízení

Školní poradenské služby

Ředitel školy zajistí, aby zaměření poradenské služby dle vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb, osahovala i prevenci sociálně patologických jevů, zejména šikanování.

Ředitel školy zajistí poradenské služby personálně (zodpovědní pracovníci).

Školní poradenské pracoviště podporuje a zaštiťuje spolupráci třídních učitelů, dalších vyučujících, školního metodika prevence - výchovného poradce – vedení školy, asistentů pedagoga, vychovatelky školní družiny, žáků a jejich zákonných zástupců.

Školní poradenské pracoviště realizuje sociometrické šetření v jednotlivých třídách, organizuje preventivní besedy a zajišťuje komunikaci s organizacemi, které nabízí programy primární prevence pro školy.

Spolupráce se specializovanými zařízeními

spolupráce vedení školy - metodika prevence - výchovného poradce, s dalšími institucemi a orgány:

- resort školství – PPP, SPC, SVP
- resort zdravotnictví – pediatři, odborní lékaři, dětský psycholog, psychiatr, individuální a rodinná terapie
- resort sociální péče – oddělení péče o rodinu a dítě, oddělení sociální prevence, NNO specializující se na prevenci a řešení šikany

Ředitel školy zajistí v souladu s vyhláškou č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, realizaci doporučení školského poradenského zařízení.

Prevence ve spolupráci s ostatními školami:

MŠ a ZŠ se díky spolupráci a společným aktivitám spolupodílí na všeobecné prevenci. Děti se setkávají na řadě vystoupení, která se tematicky vztahují k běhu kalendářního roku (Den matek, Den dětí, advent, Mikuláš) a jiných akcích. Na vzájemnou návštěvu se domlouvají budoucí „prvňáčci“ a naopak, žáci 1. třídy se rádi alespoň na chvíli vrátí do své MŠ. Společné setkání se koná často u příležitosti divadelních, filmových a dalších kulturních představení.

Prevence šikanování směrem k žákům

Učitelé vedou systematicky a důsledně žáky k osvojování zásad mezilidských vztahů, učí je respektovat identitu a individualitu jedince. Učitelé pomáhají rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka. Vytváření kvalitních vztahů v třídních kolektivech je napomáháno formou prožitkových programů, třídnických hodin, ale i během každodenního vyučovacího procesu a zájmových aktivit.

Žáci se učí řešit aktuální problémy, rozvíjejí své schopnosti sdělit, obhájit, respektovat, změnit názor a postoje. Součástí osobnostního rozvoje se stává posílení sociální odolnosti a nácvik předcházení asociálnímu chování.

Všichni učitelé by měli vnímat vztahy mezi žáky, atmosféru v třídních kolektivech, kde působí.

Svým chováním se podílí na prevenci šikanování ve třídách – monitorují sociální klima ve třídě, neprodleně reagují na nevhodné chování mezi dětmi.

Žáci jsou podrobně seznámeni se školním řádem i s formami postihů v případě porušování Školního řádu.

Kroky vedoucí k prevenci šikanování

- programy Policie ČR, hasiči
- divadelní, filmová a jiná kulturní představení
- výstavy, prožitkové programy, přednášky
- sportovní soutěže
- nabídka mimoškolních, volnočasových aktivit
- spolupráce s dalšími organizacemi (ZUŠ, Mladí hasiči, Sokol)
- účast školního metodika prevence v akreditovaných kurzech k problematice šikanování
- spolupráce s rodiči

Škola je povinna řešit šikanu ve škole a na akcích pořádaných školou. Mimo školu řeší dané situace Policie ČR a zákonní zástupci dětí a žáků.

Preventivní a kázeňská opatření

Za bezpečnost ve škole a v rámci vzdělávání je odpovědný ředitel školy. Při nastalých problémech projevů šikany dodržuje zásady:

- vyloučí, resp. zastaví ataky žáků
- přijme vhodná opatření (kontrola, hospitace v hodinách, otevřenost vůči stížnostem žáků i pracovníkům školy,...)

Důležité je řešit situaci v zárodku a nepopírat existenci šikany již při prvních projevech.

Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů běžná, ale i mimořádná nápravná opatření:

- výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy)
- snížení známky z chování
- třídní učitel ve spolupráci se školním metodikem prevence - výchovným poradcem zpracuje individuální výchovný program pro žáka
- ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu

Při realizaci nápravných opatření je potřeba dodržet:

- škola dále pracuje s agresorem (vedení k náhledu na vlastní chování, motivy apod...) i s obětí šikany
- v případě potřeby doporučit zákonnému zástupci péči dítěte v PPP, SVP nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů
- pro nápravu ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina či menšina) apod.

Vypracovala: Mgr. Jana Pluhařová, ACC (ICF)

ředitelka školy, školní metodik prevence a výchovný poradce

Dne: 29. 08. 2024